

ISSN: 3060-4613

MAKTABGACHA
VA MAKTAB
TA'LIMI VAZIRLIGI

O'zbekiston
Milliy Pedagogika
Universiteti

No6(6)
2026

- 13.00.00 Pedagogika fanlari
- 13.00.01 Pedagogika nazariyasi. Pedagogik ta'limotlar tarixi
- 13.00.02 Ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi (sohalar bo'yicha)
- 13.00.03 Maxsus pedagogika
- 13.00.04 Jismoniy tarbiya va sport mashg'ulotlari nazariyasi va metodikasi
- 13.00.05 Kasb-hunar ta'limi nazariyasi va metodikasi
- 13.00.06 Elektron ta'lim nazariyasi va metodikasi (ta'lim sohaları va bosqichlari bo'yicha)
- 13.00.07 Ta'limda menejment
- 13.00.08 Maktabgacha ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi
- 13.00.09 Ijtimoiy pedagogika
- 07.00.00 Tarix fanlari
- 19.00.00 Psixologiya fanlari
- 01.00.00 Fizika-matematika fanlari
- 02.00.00 Kimyo fanlari
- 03.00.00 Biologiya fanlari
- 09.00.00 Falsafa fanlari
- 10.00.00 Filologiya fanlari
- 11.00.00 Geografiya fanlari

M

AKTABGACHA VA AKTAB TA'LIMI

Pedagogika, psixologiya fanlariga ixtisoslashgan ilmiy jurnal

MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI

Elektron nashr. 114 sahifa,
22-iyun, 2026-yil.

BOSH MUHARRIR:

Karimova E'zoza Gapijanovna – O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha va maktab ta'limi vaziri

BOSH MUHARRIR O'RINBOSARI:

Ibragimova Gulsanam Ne'matovna – Pedagogika fanlari doktori, professor

TAHRIRIYAT KENGASHI A'ZOLARI

Ibragimov X.I. – pedagogika fanlari doktori, akademik
Shoumarov G'.B. – psixologiya fanlari doktori, akademik
Qirg'izboyev A.K. – Tarix fanlari doktori, professor
Jamoldinova O.R. – pedagogika fanlari doktori, professor
Sharipov Sh.S. – pedagogika fanlari doktori, professor
Shermuhhammadov B.Sh. – pedagogika fanlari doktori, professor
Ma'murov B.B. – pedagogika fanlari doktori, professor
Madraximova F.R. – pedagogika fanlari doktori, professor
Kalonov M.B. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Nabiyev D.X. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Qo'ldoshev Q. M. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Ikramxanova F.I. – filologiya fanlari doktori, professor
Ismagilova F.S. – psixologiya fanlari doktori, professor (Rossiya)
Stoyuxina N.Yu. – psixologiya fanlari nomzodi, dotsent (Rossiya)
Magauova A.S. – pedagogika fanlari doktori, professor (Qozog'iston)
Rejep O'zyurek – psixologiya fanlari doktori, professor (Turkiya)
Wookyuu Cha – Koreya milliy ta'lim universiteti rektori (Koreya)
Polonnikov A.A. – psixologiya fanlari nomzodi, dotsent (Belarus)
Mizayeva F. O. – Pedagogika fanlari doktori, dotsent
Baybayeva M.X. – pedagogika fanlari doktori, professor
Muxsiyeva A.T. – pedagogika fanlari doktori, professor
Aliyev B. – falsafa fanlari doktori, professor
Abdullayeva N. Sh. – Pedagogika fanlari doktori (DSc), professor
Doniyorov S. M. – “Yangi O'zbekiston” va “Pravda Vostoka” gazetalari tahririyati DM bosh muharriri, O'zbekiston Respublikasida xizmat ko'rsatgan jurnalist, filologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
G'afurov D. O. – falsafa fanlari doktori (Phd)
Shomurodov R.T. – iqtisodiyot fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Mirzayeva F. O. – pedagogika fanlari doktori (DSc), dotsent
Jalilova S.X. – psixologiya fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Bafayev M.M. – psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Usmonova D.I. – Samarqand iqtisodiyot va servis institute dotsenti
Saifnazarov I. – falsafa fanlari doktori, professor
Nematov Sh.E. – pedagogika fanlari nomzodi (PhD)
Tillashayxova X.A. – psixologiya fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Yuldasheva F.I. – pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Yuldasheva D.B. – filologiya fanlari bo'yicha falsafa (PhD) doktori, dotsent
Tangriyev A. T. – Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti kafedra professori
Ashurov R. R. – psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Panjiyev M. A. – Qashqadaryo viloyati Maktabgacha va maktab ta'limi boshqarmasi boshlig'ining birinchi o'rinbosari
Xudayberganov N. A. – Xorazm Ma'mun akademiyasi Tabiiy fanlar bo'limining katta ilmiy xodimi, biologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Vaxobov Anvar Abdusattor o'g'li – Pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori, dotsent

Muassis: “Tadbirkor va ishbilarmon” MChJ

Hamkorlarimiz: O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha va maktab ta'limi vazirligi, O'zbekiston milliy pedagogika universiteti

EDITOR-IN-CHIEF:

Karimova E'zoza Gapirzhanovna – Minister of Perschool and School Education of the Republic of Uzbekistan

DEPUTY EDITOR-IN-CHIEF:

Ibragimova Gulsanam Ne'matovna – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

EDITORIAL BOARD MEMBERS:

Ibragimov X.I. – Doctor of Pedagogical Sciences, Academician

Shoumarov G. B. – Doctor of Psychological Sciences, Academician

Qirg'izboyev A. K. – Doctor of Historical Sciences, Professor

Jamoldinova O.R. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Sharipov Sh.S. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Shermuhhammadov B.Sh. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Ma'murov B.B. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Madraximova F.R. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Kalonov M.B. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Nabiyev D.X. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Koldoshev K. M. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Ikramxanova F.I. – Doctor of Philological Sciences, Professor

Ismagilova F.S. – Doctor of Psychological Sciences, Professor (Russia)

Stoyuxina N.Yu. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor (Russia)

Magauova A.S. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor (Kazakhstan)

Rejep O'zyurek – Doctor of Psychological Sciences, Professor (Turkey)

Wookyu Cha – President of the National University of Education, Korea (South Korea)

Polonnikov A.A. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor (Belarus)

Mizayeva F. O. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Baybayeva M.X. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Muxsiyeva A.T. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Aliyev B. – Doctor of philosophy, professor

Abdullayeva N. Sh. – Doctor of Pedagogical Sciences (DSc), Professor

Doniyorov S. M. – Editor-in-Chief of the DM Editorial Office of the newspapers “Yangi O'zbekiston” and “Pravda Vostoka”, Honored Journalist of the Republic of Uzbekistan, Doctor of Philosophy (PhD) in Philology, Associate Professor

Gafurov D. O. – Doctor of Philosophy (PhD)

Shomurodov R.T. – Candidate of Economic Sciences (PhD), Associate Professor

Mirzayeva F. O. – Doctor of Pedagogical Sciences (DSc), Associate Professor

Jalilova S.X. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Bafayev M.M. – Doctor of Philosophy in Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Usmonova D.I. – Associate Professor, Samarkand Institute of Economics and Service

Saifnazarov I. – Doctor of philosophy, professor

Nematov Sh.E. – Candidate of Pedagogical Sciences (PhD)

Tillashayxova X.A. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Yuldasheva F.I. – Doctor of Philosophy in Pedagogical Sciences (PhD), Associate Professor

Yuldasheva D.B. – Doctor of Philosophy (PhD) in Philological Sciences, Associate Professor

Tangriyev A.T. – is a professor of Tashkent State University of Economics

Ashurov R. R. – Doctor of Philosophy (PhD) in Psychology, Associate Professor

Panjiyev M. A. – First Deputy Head of the Department of Preschool and School Education of the Kashkadarya Region

Khudaiberganov N. A. – Senior Researcher of the Department of Natural Sciences of the Khorezm Mamun

Academy, Doctor of Philosophy (PhD) in Biological Sciences

Vakhobov Anvar Abdusattor oglu – Doctor of Philosophy in Pedagogical Sciences, Associate Professor

“Maktabgacha va maktab ta'limi” jurnali O'zbekiston Respublikasi Oliy attestatsiya komissiyasining quyidagi qarorlariga asosan pedagogika va psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD) hamda fan doktori (DSc) ilmiy darajasiga talabgorlarning dissertatsiyalaridagi asosiy ilmiy natijalarni chop etish uchun milliy ilmiy nashrlar ro'yxatiga kiritilgan:

Pedagogika fanlari bo'yicha: OAK Kengashi tavsiyasi (26.08.2024-y., №11-05-4381/01) asosida:

- Ekspert kengashi (29.10.2024-y., №10)
- Rayosat qarori (31.10.2024-y., №363/5)

Psixologiya fanlari bo'yicha: Toshkent davlat pedagogika universiteti murojaatiga asosan OAK tavsiyasi (24.04.2025-y., №11-05-2566/01):

- Ekspert kengashi (25.05.2025-y., №10)
- Rayosat qarori (08.05.2025-y., №370/5)

“Maktabgacha va maktab ta'limi”
jurnali

26.09.2023-yildan

O'zbekiston Respublikasi Prezidenti
Administratsiyasi huzuridagi Axborot
va ommaviy kommunikatsiyalar
agentligi tomonidan **№C-5669363**
reyestr raqami tartibi bo'yicha
ro'yxatdan o'tkazilgan.

Litsenziya raqami: **№136361**

MUNDARIJA

“Kitobxonlar klubi” modelining ingliz tili to‘garak mashg‘ulotlarida o‘quvchilarning kognitiv kompetensiyasini rivojlantirish mexanizmlari.....	10
Madaminova Gulzira Gulamkadirovna	
Bo‘lajak pedagoglarning kasbiy faoliyatida suggestiv yondashuvning o‘rni	14
Arolov Davronjon Davlataliyevich	
Akmeologik yondashuv asosida maktabgacha ta‘lim direktor o‘rinbosarlarining kasbiy kompetensiyasini rivojlantirish mexanizmini takomillashtirish	19
Asatullayeva Sitora Dilmurod qizi	
Hozirgi o‘zbek tilida neologizmlarning tarixi va bugungi kun taraqqiyoti.....	22
Bektosheva Mehinbonu Abdumalik qizi	
Maktabgacha ta‘lim tashkilotlari bolalarida jamoada ishlash ko‘nikmalarini shakllantirishning pedagogik-psixologik xususiyatlari	26
Djurayeva Dilfuza Nuriddin qizi	
Korpus lingvistikasi vositalari yordamida bo‘lajak ingliz tili o‘qituvchilarining til tahlili ko‘nikmalarini shakllantirish metodikasi.....	30
Eshonqulova Sarvinoz Yashinovna	
Talabalarning shaxsiy sifatlarini rivojlantirishda sun‘iy intellektning o‘rni va ahamiyati.....	35
Hojiyeva Nasiba Bahodirovna	
Logopedik mashg‘ulotlarni tashkil etish va rejalashtirish moduliga oid mustaqil ta‘lim topshiriqlarini integrativ modellashtirishning innovatsion texnologiyalari.....	39
Ibroximova O‘g‘iloy Inomjon qizi	
Jismoniy tarbiya darslarida ortiqcha vaznli bolalarga differensial yondashuvning ahamiyati	43
Yuldashev Bobirjon Noibjon o‘g‘li	
Maktabgacha ta‘lim tashkilotida xalq og‘zaki ijodi vositasida bolalarning axloqiy sifatlarini shakllantirishning ahamiyati.....	48
Muradxanova Munisaxon Ikrom qizi	
Bo‘lajak psixologlarda altruistik xulq motivlarini rivojlantirishning psixologik imkoniyatlari	54
Nusratova Mexriniso Baxshilloevna	
Inklyuziv ta‘lim tushunchasi va uning zamonaviy pedagogik paradigmalarda tizimidagi o‘rni.....	59
Pulatova Dilfuza Azamkulovna	
Magistrlarda “Imposter sindromi”ni yengish orqali kreativ salohiyatni rivojlantirishning psixologik mexanizmlari.....	66
Qayumov Baxtiyor Zokirjon o‘g‘li	
Kichik maktab yoshidagi bolalar nutqining fonematik rivojlanishi	70
Qurbonova Sevara Suyunovna	
Mikrobiologiya ta‘limida individual pedagogik texnologiyalarni joriy etish mexanizmlari	74
Raxmatov Oxunjon Soibjonovich	
“Estetik tarbiya”, “kreativ kompetensiya”, “estetik tarbiya mexanizmlari” tushunchalarining konseptual asoslari.....	79
Saidova Feruza Akramovna	
Zamonaviy ta‘lim jarayonida neyropedagogika yordamida nutqiy ko‘nikmalarni rivojlantirish.....	84
Sidiqova Yulduz Sobirovna	
“So‘nggi jadid” Begali Qosimovning ilmiy-pedagogik merosi.....	88
Toxirova Dilshoda Inom qizi	
Ona tili darslarida o‘qib tushunish ko‘nikmasini rivojlantiruvchi mashq va topshiriqlar ustida ishlash	92
Turg‘unova Nilufar Muxiddin qizi	
Ingliz, golland va o‘zbek tillaridagi frazeologizmlarning lingvostatistik xususiyatlari.....	96
Xaydarova Go‘zalxon	

Maktabgacha yoshdagi bolalarda hayotiy kompetensiyalarni shakllantirishda yumshoq ko'nikmalarning ahamiyati.....	101
Xolmatova Dilshoda Sherali qizi	
Farzandlarda kitobxonlik madaniyatini rivojlantirishda oilaning pedagogik imkoniyatlari	105
Yusupova Diloromxon Sabirdjanovna	
Yoshlarda tanqidiy fikrlash ko'nikmalarini rivojlantirish orqali sotsial manipulyativ ta'sirlarga psixologik barqarorlikni shakllantirish.....	109
Qosimova Sarvinoz Baxtiyorovna	

FARZANDLARDA KITOBXONLIK MADANIYATINI RIVOJLANTIRISHDA OILANING PEDAGOGIK IMKONIYATLARI

Yusupova Diloromxon Sabirdjanovna

“University of economics and pedagogy” NOTM
“Ijtimoiy-gumanitar fanlar” kafedrası v.b dotsenti

ORCID: 0009-0001-3323-2423

Annotatsiya: Mazkur maqolada farzandlarda kitobxonlik madaniyatini rivojlantirishda oilaning pedagogik imkoniyatlari ilmiy-pedagogik jihatdan tahlil qilingan. Tadqiqotning maqsadi oilaviy muhitning bolalarda kitobxonlikka bo'lgan qiziqishni shakllantirish va rivojlantirishdagi o'rnini aniqlash hamda ushbu jarayonni samarali tashkil etishga xizmat qiluvchi pedagogik yondashuvlarni asoslashdan iborat.

Tadqiqot davomida ilmiy-pedagogik manbalarni tahlil qilish, qiyosiy tahlil, kuzatish va umumlashtirish metodlaridan foydalanildi. Olingan natijalar oilada kitobxonlik muhitining mavjudligi, ota-onalarning shaxsiy namuna ko'rsatishi, oilaviy mutolaa an'analarning shakllanganligi hamda bolalarning yosh va individual xususiyatlarini hisobga olgan holda tashkil etilgan tarbiyaviy faoliyat kitobxonlik madaniyatini rivojlantirishning muhim omillari ekanligini ko'rsatdi.

Tadqiqot yakunida oilada muntazam kitob mutolaasini yo'lga qo'yish, ota-onalarning pedagogik madaniyatini yuksaltirish va bolalarni mustaqil ravishda kitob tanlashga yo'naltirish kitobxon avlodni tarbiyalashning muhim shartlari sifatida asoslab berildi.

Kalit so'zlar: kitobxonlik madaniyati, oilaviy tarbiya, mutolaa, ota-onalar, pedagogik imkoniyatlar, ma'naviy tarbiya, kitobga qiziqish, oilaviy muhit, bolalar tarbiyasi, kitobxonlik kompetensiyasi, o'quvchi, oila.

Abstract: This article provides a scientific and pedagogical analysis of the family's pedagogical opportunities in fostering reading culture among children. The purpose of the study is to identify the role of the family environment in developing children's interest in reading and to substantiate effective pedagogical approaches for organizing this process.

The research employed methods such as the analysis of scientific and pedagogical literature, comparative analysis, observation, and generalization. The findings indicate that a reading-oriented family environment, parental role modeling, established family reading traditions, and educational activities organized with consideration of children's age and individual characteristics are significant factors in the development of reading culture.

The study concludes that establishing regular family reading practices, enhancing parents' pedagogical competence, and guiding children in the independent selection of books are essential conditions for raising a reading-oriented generation.

Key words: reading culture, family education, reading, parents, pedagogical opportunities, moral education, interest in books, family environment, child upbringing, reading competence, pupil, family.

Аннотация: В данной статье научно-педагогически анализируются педагогические возможности семьи в развитии культуры чтения у детей. Цель исследования заключается в определении роли семейной среды в формировании и развитии интереса детей к чтению, а также в обосновании эффективных педагогических подходов к организации данного процесса.

В ходе исследования использовались методы анализа научно-педагогической литературы, сравнительного анализа, наблюдения и обобщения. Полученные результаты показали, что наличие читательской среды в семье, личный пример родителей, сформированные семейные традиции чтения, а также воспитательная деятельность, организованная с учетом возрастных и индивидуальных особенностей детей, являются важными факторами развития культуры чтения.

В заключение обосновано, что регулярное семейное чтение, повышение педагогической культуры родителей и оказание помощи детям в самостоятельном выборе литературы выступают важными условиями воспитания читающего поколения.

Ключевые слова: культура чтения, семейное воспитание, чтение, родители, педагогические возможности, духовно-нравственное воспитание, интерес к книге, семейная среда, воспитание детей, читательская компетентность, школьник, семья.

KIRISH

Globalashuv jarayonlari, axborot-kommunikatsiya texnologiyalarining jadal rivojlanishi hamda raqamli media vositalarining keng tarqalishi yosh avlodning dunyoqarashi, qiziqishlari va bo'sh vaqtini tashkil etish shakllariga sezilarli ta'sir ko'rsatmoqda. Bunday sharoitda bolalarda kitobxonlik madaniyatini shakllantirish va rivojlantirish masalasi pedagogika fanining dolzarb muammolaridan biriga aylanmoqda. Kitobxonlik madaniyati nafaqat bilim olishning muhim vositasi, balki shaxsning intellektual, ma'naviy-axloqiy va estetik rivojlanishini ta'minlovchi omil sifatida ham alohida ahamiyat kasb etadi. Shu bois yosh avlodni kitob mutolaasiga qiziqtirish, ularda mustaqil o'qish ko'nikmalarini shakllantirish va kitobxonlikka barqaror ehtiyoj hosil qilish bugungi kunning muhim pedagogik vazifalaridan hisoblanadi.

Mamlakatimizda kitobxonlik madaniyatini rivojlantirish, aholi, ayniqsa, yoshlarning mutolaa madaniyatini yuksaltirishga qaratilgan qator davlat dasturlari va tashabbuslari amalga oshirilmoqda. Biroq olib borilayotgan sa'y-harakatlarga qaramay, ayrim oilalarda kitobxonlik muhiti yetarli darajada shakllanmaganligi, bolalarning bo'sh vaqtini asosan elektron qurilmalar va ijtimoiy tarmoqlarda o'tkazishi, ota-onalarning kitobxonlikka bo'lgan munosabatidagi ayrim kamchiliklar farzandlarda kitobga qiziqishning sustlashishiga sabab bo'lmoqda. Natijada bolalarning mutolaa faolligi, matnni tushunish darajasi hamda mustaqil bilim olish ko'nikmalarida muayyan muammolar kuzatilmoqda.

Ilmiy manbalar tahlili shuni ko'rsatadiki, kitobxonlik madaniyatini shakllantirish masalasi pedagogika, psixologiya va ijtimoiy pedagogika fanlari doirasida keng tadqiq etilgan. Tadqiqotlarda kitobxonlikning shaxs rivojlanishidagi ahamiyati, mutolaa motivlarini shakllantirish omillari, ta'lim muassasalari va kutubxonalarning bu boradagi faoliyati o'rganilgan. Shu bilan birga, oilaning pedagogik imkoniyatlarini tizimli ravishda tahlil qilish, ota-onalarning kitobxonlik madaniyatini rivojlantirishdagi roli, oilaviy mutolaa an'analarning samaradorligi hamda zamonaviy oilalarda kitobxonlik muhitini shakllantirish mexanizmlari yetarli darajada o'rganilmagan muammolar qatoriga kiradi.

Ayniqsa, bugungi axborotlashgan jamiyat sharoitida bolalarda kitobga qiziqishni shakllantirishda oilaning tarbiyaviy salohiyati, pedagogik ta'sir vositalari va imkoniyatlarini ilmiy jihatdan asoslash zarurati ortib bormoqda. Chunki bolaning ilk ijtimoiylashuv muhiti bo'lgan oila uning dunyoqarashi, qiziqishlari va ma'naviy ehtiyojlarining shakllanishida hal qiluvchi o'rin tutadi. Shu nuqtayi nazardan, oilaning kitobxonlik madaniyatini rivojlantirishdagi pedagogik imkoniyatlarini tadqiq etish nazariy va amaliy ahamiyat kasb etadi.

Mazkur tadqiqotning maqsadi farzandlarda kitobxonlik madaniyatini rivojlantirishda oilaning pedagogik imkoniyatlarini aniqlash, ularning samaradorligini ilmiy-pedagogik jihatdan asoslash hamda amaliy tavsiyalar ishlab chiqishdan iborat. Tadqiqot vazifalari sifatida kitobxonlik madaniyatining mazmun-mohiyatini tahlil qilish, oilaning tarbiyaviy imkoniyatlarini aniqlash, ota-onalarning kitobxonlik madaniyatini rivojlantirishdagi rolini yoritish, oilaviy mutolaaning pedagogik ahamiyatini asoslash hamda kitobxonlik muhitini takomillashtirish bo'yicha tavsiyalar ishlab chiqish belgilab olindi.

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR SHARHI

Farzandlarda kitobxonlik madaniyatini rivojlantirish muammosi pedagogika, psixologiya va ijtimoiy pedagogika fanlarida muhim tadqiqot yo'nalishlaridan biri hisoblanadi. Ilmiy manbalar tahlili shuni ko'rsatadiki, kitobxonlik insonning intellektual salohiyatini rivojlantirish, ma'naviy dunyosini boyitish va mustaqil fikrlash qobiliyatini shakllantirishning muhim omili sifatida e'tirof etiladi. Shu sababli ko'plab tadqiqotchilar tomonidan kitobxonlik madaniyatini shakllantirishning nazariy va amaliy jihatlari keng o'rganilgan.

Xorijiy olimlarning tadqiqotlarida oilaning bolalar kitobxonligini rivojlantirishdagi o'rni alohida ta'kidlanadi. Ularning fikricha, bolaning mutolaaga bo'lgan dastlabki munosabati va kitobga qiziqishi avvalo oilaviy muhitda shakllanadi. Ota-onalarning kitob o'qishga bo'lgan munosabati, oiladagi kitob fondining mavjudligi, birgalikdagi mutolaa an'analari va bolaga ko'rsatilayotgan pedagogik e'tibor uning kitobxonlik faoliyatiga bevosita ta'sir ko'rsatadi. Tadqiqotlarda oilada kitobxonlik muhiti yaratilgan bolalarning bilim olishga bo'lgan motivatsiyasi va o'qish ko'rsatkichlari yuqori bo'lishi qayd etilgan.

Mahalliy olimlar tomonidan ham oilaviy tarbiya, ma'naviy-axloqiy kamolot va kitobxonlik madaniyati masalalari keng yoritilgan. Ularning ilmiy qarashlarida oilaning tarbiyaviy salohiyati, ota-onalarning pedagogik madaniyati hamda milliy qadriyatlar asosida farzand tarbiyasini tashkil etish masalalariga alohida e'tibor qaratilgan. Shu bilan birga, mavjud tadqiqotlar tahlili oilada kitobxonlik madaniyatini shakllantirishning pedagogik mexanizmlarini yanada chuqurroq o'rganish zarurligini ko'rsatadi.

Tadqiqot jarayonida ilmiy-pedagogik adabiyotlarni tahlil qilish metodidan foydalanildi. Mazkur metod yordamida kitobxonlik madaniyati, oilaviy tarbiya va pedagogik imkoniyatlarga oid ilmiy qarashlar o'rganilib, nazariy xulosalar shakllantirildi. Shuningdek, qiyosiy-tahliliy metod orqali mahalliy va xorijiy tajribalar o'zaro taqqoslandi hamda oilada kitobxonlik madaniyatini rivojlantirishning samarali yo'llari aniqlandi.

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Tadqiqotda kuzatish metodidan ham foydalanildi. Ushbu metod orqali oilalarda kitobxonlik muhiti, ota-onalarning mutolaaga munosabati hamda bolalarning kitob o'qishga bo'lgan qiziqishlari tahlil qilindi. Kuzatish natijalari oilaviy muhit va kitobxonlik madaniyati o'rtasidagi bog'liqlikni aniqlash imkonini berdi.

Bundan tashqari, umumlashtirish va tizimlashtirish metodlari yordamida olingan ilmiy ma'lumotlar qayta ishlanib, oilaning kitobxonlik madaniyatini rivojlantirishdagi pedagogik imkoniyatlari tasniflandi. Tadqiqot natijalarini ilmiy asoslash jarayonida mantiqiy tahlil metodidan foydalanilib, mavjud nazariy qarashlar va amaliy tajribalar o'rtasidagi o'zaro bog'liqlik yoritildi.

Shunday qilib, adabiyotlar tahlili va qo'llanilgan metodlar farzandlarda kitobxonlik madaniyatini rivojlantirishda oilaning pedagogik imkoniyatlarini har tomonlama o'rganish, mavjud muammolarni aniqlash hamda ularni bartaraf etishga qaratilgan ilmiy tavsiyalar ishlab chiqish uchun metodologik asos bo'lib xizmat qildi.

TADQIQOT NATIJALARI VA TAHLILI

Tadqiqot natijalari farzandlarda kitobxonlik madaniyatini rivojlantirishda oilaning pedagogik imkoniyatlari muhim o'rin tutishini ko'rsatdi. Ilmiy manbalar, ilg'or pedagogik tajribalar hamda oilaviy tarbiya jarayonlariga oid ma'lumotlar tahlili asosida bolalarda kitobxonlikka bo'lgan qiziqishning shakllanishi avvalo oiladagi ma'naviy muhit, ota-onalarning kitobga bo'lgan munosabati va mutolaa madaniyati bilan chambarchas bog'liq ekanligi aniqlandi. Ota-onalar tomonidan kitob o'qishga ijobiy munosabat namoyon etilishi, oilada badiiy va ilmiy adabiyotlarning mavjudligi hamda muntazam mutolaa an'alarining yo'lga qo'yilishi bolalarda kitobxonlik ehtiyojining shakllanishiga sezilarli ta'sir ko'rsatadi.

TAHLIL VA NATIJALAR

Tahlillar natijasida oilaning kitobxonlik madaniyatini rivojlantirishdagi asosiy pedagogik imkoniyatlari tizimlashtirildi. Ular orasida ota-onalarning shaxsiy namunasi, oilaviy mutolaa mashg'ulotlari, kitob muhokamalarini tashkil etish, bolalarni yosh va qiziqishlariga mos adabiyotlar bilan ta'minlash hamda kitobxonlikka rag'batlantiruvchi tarbiyaviy muhit yaratish eng muhim omillar sifatida belgilandi.

Chunki bolalar ko'pincha kattalarning xatti-harakatlarini kuzatish va ularga taqlid qilish orqali muayyan xulq-atvor namunalari o'zlashtiradilar.

Muhokama jarayonida zamonaviy axborot texnologiyalari va internet resurslarining keng tarqalishi natijasida bolalarning kitob mutolaasiga bo'lgan qiziqishida ayrim salbiy tendensiyalar ham kuzatilayotgani aniqlandi. Xususan, elektron qurilmalar, ijtimoiy tarmoqlar va turli ko'ngilochar platformalarga ortiqcha vaqt ajratilishi kitob o'qishga bo'lgan ehtiyojning kamayishiga olib kelmoqda. Shu sababli ota-onalar tomonidan bolalarning bo'sh vaqtini oqilona tashkil etish, mutolaa uchun qulay sharoit yaratish va kitobxonlikni oilaviy qadriyat sifatida shakllantirish zarurati yanada ortib bormoqda.

Tadqiqot natijalari oilaviy mutolaa an'alarining bolalarning nutq boyligi, tafakkuri, dunyoqarashi va ma'naviy kamolotiga ijobiy ta'sir ko'rsatishini tasdiqladi. Shuningdek, kitobxonlik muhiti shakllangan oilalarda farzandlarning o'quv motivatsiyasi, mustaqil bilim olish ko'nikmalari va ijodiy faolligi yuqori bo'lishi kuzatildi. Bu holat oilaning pedagogik imkoniyatlari ta'lim muassasalari faoliyatini to'ldiruvchi va qo'llab-quvvatlovchi muhim omil ekanligini yana bir bor isbotlaydi.

XULOSA VA TAKLIFLAR

Tadqiqot natijalari farzandlarda kitobxonlik madaniyatini rivojlantirishda oilaning pedagogik imkoniyatlari muhim va hal qiluvchi ahamiyatga ega ekanligini ko'rsatdi. Oila bolaning ilk tarbiya maskani sifatida uning kitobga bo'lgan munosabati, mutolaa odatlari va ma'naviy ehtiyojlarini shakllantirishda asosiy ijtimoiy institut hisoblanadi. Shu bois bolalarda kitobxonlik madaniyatini rivojlantirish jarayoni avvalo oilada yaratilgan ma'naviy-ma'rifiy muhit bilan chambarchas bog'liqdir.

Tadqiqot davomida ota-onalarning shaxsiy namunasi, oilaviy mutolaa an'analari, kitoblar haqida muloqot tashkil etish, bolalarni yoshiga mos adabiyotlar bilan ta'minlash va uy kutubxonalarini shakllantirish kitobxonlik madaniyatini rivojlantirishning muhim pedagogik omillari ekanligi aniqlandi. Ushbu omillar bolalarda kitobga qiziqish uyg'otish, mustaqil mutolaa ko'nikmalarini shakllantirish hamda ma'naviy-axloqiy sifatlarni rivojlantirishga xizmat qiladi.

Shuningdek, zamonaviy axborotlashgan jamiyat sharoitida bolalarning mutolaa faoliyatini qo'llab-quvvatlash, ularni elektron axborot vositalaridan oqilona foydalanishga o'rgatish va kitobxonlikni oilaviy qadriyat sifatida targ'ib etish zarurligi asoslandi. Buning uchun ota-onalarning pedagogik madaniyatini oshirish, oilada kitobxonlikka rag'batlantiruvchi muhit yaratish hamda maktab va oila hamkorligini kuchaytirish muhim ahamiyat kasb etadi.

Umuman olganda, oilaning pedagogik imkoniyatlaridan samarali foydalanish farzandlarda kitobxonlik madaniyatini rivojlantirish, ularning intellektual salohiyati va ma'naviy dunyosini boyitish, shuningdek, kitobxon avlodni tarbiyalashning muhim omili hisoblanadi. Tadqiqot natijalari mazkur yo'nalishdagi ilmiy izlanishlarni yanada rivojlantirish hamda amaliy faoliyatda qo'llash uchun muhim nazariy va metodik asos bo'lib xizmat qiladi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. Мудрик, А. В. Социализация человека : учеб. пособие для студентов высш. учеб. заведений / А. В. Мудрик. - 2-е изд., испр. и доп. - Москва : Академия, 2006. - 304 с.
2. Сухомлинский, В. А. Сердце отдаю детям / В. А. Сухомлинский. - Москва : Просвещение, 1983. - 287 с.
3. Макаренко, А. С. Книга для родителей / А. С. Макаренко. - Москва : Педагогика, 1988. - 304 с.
4. Выготский, Л. С. Педагогическая психология / Л. С. Выготский. - Москва : Педагогика-Пресс, 1999. - 536 с.
5. Божович, Л. И. Личность и её формирование в детском возрасте / Л. И. Божович. - Санкт-Петербург : Питер, 2008. - 398 с.
6. Ушинский, К. Д. Человек как предмет воспитания / К. Д. Ушинский. - Москва : Фаир-Пресс, 2004. - 576 с.
7. Ходжаев, В. Х. Pedagogik aksiologiya / В. Х. Ходжаев. - Toshkent : Fan va texnologiya, 2012. - 168 b.
8. Hasanboyeva, O., To'raqulov, X., Haydarov, M., Hasanboyev, J. Pedagogika / O. Hasanboyeva, X. To'raqulov, M. Haydarov, J. Hasanboyev. - Toshkent : Fan va texnologiya, 2011. - 512 b.
9. Musurmonova, O. Oila ma'naviyati - milliy g'urur / O. Musurmonova. - Toshkent : O'qituvchi, 1999. - 200 b.
10. Egamberdiyeva, N. M. Ijtimoiy pedagogika / N. M. Egamberdiyeva. - Toshkent : Alisher Navoiy nomidagi O'zbekiston Milliy kutubxonasi nashriyoti, 2009. - 232 b.
11. Mavlonova, R., Rahmonqulova, N., Vohidova, N., Matnazarova, K. Pedagogika nazariyasi va tarixi / R. Mavlonova, N. Rahmonqulova, N. Vohidova, K. Matnazarova. - Toshkent : Fan va texnologiya, 2010. - 464 b.
12. Qurbonov, Sh., Seytxalilov, E. Ta'lim sifati va pedagogik mahorat / Sh. Qurbonov, E. Seytxalilov. - Toshkent : Turon-Iqbol, 2006. - 220 b.

-
- 13.00.00 Pedagogika fanlari
  - 13.00.01 Pedagogika nazariyasi. Pedagogik ta'limotlar tarixi
  - 13.00.02 Ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi (sohalar bo'yicha)
  - 13.00.03 Maxsus pedagogika
  - 13.00.04 Jismoniy tarbiya va sport mashg'ulotlari nazariyasi va metodikasi
  - 13.00.05 Kasb-hunar ta'limi nazariyasi va metodikasi
  - 13.00.06 Elektron ta'lim nazariyasi va metodikasi (ta'lim sohaları va bosqichlari bo'yicha)
  - 13.00.07 Ta'limda menejment
  - 13.00.08 Maktabgacha ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi
  - 13.00.09 Ijtimoiy pedagogika
  - 07.00.00 Tarix fanlari
  - 19.00.00 Psixologiya fanlari
  - 01.00.00 Fizika-matematika fanlari
  - 02.00.00 Kimyo fanlari
  - 03.00.00 Biologiya fanlari
  - 09.00.00 Falsafa fanlari
  - 10.00.00 Filologiya fanlari
  - 11.00.00 Geografiya fanlari

MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI

Mas'ul muharrir: Ramzidin Ashurov

Ingliz tili muharriri: Murod Xoliyorov

Musahhih: Alibek Zokirov

Sahifalovchi va dizayner: Iskandar Islomov

2026. №6(6)

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

"Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali 26.09.2023-yildan O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan №C-5669363 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.
Litsenziya raqami: № 136361.

Manzirimiz: Toshkent shahar, Yunusobod tumani
19-mavze, 17-uy.